

26/8

Stadsfullmäktiges ordförande

har nu trätt tillbaka från ordförandeskapet i Gymnastikförbundet. Genom sin verksamhet där i samband med sportutställningen har han gjort inte ringa skada. Att ordföranden i Stockholms stadsfullmäktige stod för ledningen av den s. k. världsutställningen uppfattades, och måste uppfattas, som en garanti för utställningens kvalitet och ekonomiska vederhäftighet. Genom att personligen göra reklam för utställningen har hr Carl Albert Anderson stärkt detta intryck. Vare sig han i realiteten varit en drivande kraft eller blott begagnats som skylt av andra, är konsekvenserna lika otrevliga. Genom sin blamage i utställningsfrågan har han blamerat sig även som ordförande i stadsfullmäktige, ty utan detta ordförandeskap hade han inte fått tillfälle att

kompromettera sig som exponman.

Ordförandeskapet i stadsfullmäktige har under senare tid vridits på sned. Den representativa sidan har drivits till ytterlighet och därjämte fått ett inslag av professionellt charmerskap. Jimmy Walker, den beryktade borgmästaren i New York, tycks — bortsett från det korrupta inslaget — ha tjänat som förebild. Ordföranden har blivit en man som flängr omkring, fotograferas och omtalas som en mindre kunglighet eller filmstjärna. Ena dagen blir han hedersborgare i Warszawa, den andra i Paris, han avbildas som pilkastare, dansör och lustigkurre. Hr Anderson har — trots erkänd duglighet på sitt eget område — tydligen varit särskilt road av denna litet komiska publicitet, eller också har han haft särskilt svårt att säga nej. En begränsning av denna verksamhet i Tivolistil är kanske att hoppas på efter vad som nu inträffat. Man bör också kunna hoppas på att hr Andersons avgång betecknar en brytning med systemet att ha galjonsfigurer på viktiga och krävande poster.

Myten om europeisk medelväg

Ryssland är en socialistisk diktatur, USA en kapitalistisk demokrati; Europa skall gå en medelväg och bli på en gång socialistiskt och demokratiskt. Denna tankegång spelar en framträdande roll i den socialdemokratiska debatten överallt i Europa. Den är farlig därför att den skapar en känsla av motsättning mellan Europa och USA. Den är falsk därför att den utgår från en vrångbild av verkligheten och en förlagad socialistisk ideologi.

Att dessa tankar på en europeisk medelväg just nu ter sig barocka är utan vidare klart. Det Europa som till stor del behärskas eller starkt påverkas av socialistiska stämningar är totalt beroende, militärt och ekonomiskt, av USA. Den amerikanska "kapitalismen", dollarlänen från Amerika, är förutsättningen för socialiseringsexperimenten i England och Frankrike och för drågliga förhållanden i hela Västeuropa. Delvis beror detta på att Europa är krigshärjat. Delvis beror det på att den amerikanska produktionen och därmed det amerikanska välståndet oberoende av krigets följder för Europa intar en särställning i världen.

Men på lång sikt är tankegången lika orimlig. Den innebär att socialismen likställs med socialisering, att frågan om offentlig eller privat äganderätt till vissa produktionsmedel får dominera över alla andra frågor. En sådan inställning strider inte bara mot den socialistiska tradition som i frihet och välstånd sett det väsentliga, utan också mot de erfarenheter som vunnits under senare tid. Det första villkoret för en saklig och realistisk prövning är att den inställningen — ett arv från en

vulgariserad marxism — överges.

Är Ryssland socialistiskt? Svaret blir ja endast om förstatligandet av produktionen anses allena avgörande. Eljest är det uppenbart att den ryska regimen inte har med socialism att göra. Ej blott därför att statsstyrelsen är despotisk, utan främst därför att hela den ryska ordningen står i den skarpaste kontrast till de krav som alla socialistiska riktningar framfört. I stället för jämlikhet de största inkomstskillnader, i stället för välstånd den djupaste fattigdom för det stora flertalet, i stället för ökad frihet för arbetarna strejktförbud, reglementering och tvångsarbete, i stället för humanitet och internationalism en medeltida hårdhet och grymhet och en extrem nationalism. Tillståndet i Ryssland motsvarar i själva verket närmast den uppfattning som äldre socialistiska teoretiker hade om tillståndet i ett samhälle där kapitalismen fått löpa linan ut. Staten äger allt, det är sant, men staten är inte ett fritt folk, utan en privilegierad och i sin maktutövning totalt ohämmad byråkrati.

Är USA kapitalistiskt? Även här blir svaret ja endast om äganderätten till produktionsmedlen betraktas som det enda viktiga. Välståndet är allmänt, socialpolitiken drivs med kraft, utbildningsmöjligheterna är mera demokratiserade än i något annat land, beskattningen används för att minska de ekonomiska olikheterna, industrin underkastas en vittgående kontroll, arbetarnas förhandlingsrätt, deras rätt att strejka och välja yrke är erkänd. I allt utom i fråga om socialiseringen är det Amerika som närmast motsvarar de gamla socialistiska utopierna, men i detta land finns det praktiskt taget ingen socialism — ingen rörelse för förstatligande av produktionsmedlen. Mera eftertryckligt kunde inte de marxistiska förställningarna om utvecklingens gång dementeras; medan det industriellt efterblivna Ryssland blivit föremål för världens största socialiseringsaktion, har industrialismens främsta land nått ett maximum av social frihet i förening med ett minimum av socialt missnöje.

Denna jämförelse borde vara tillräcklig för att visa att socialiseringen inte är det viktiga — inte ens utifrån socialdemokratiens egna målsättningar. Och vad som skett i Europa bekräftar detta. Man kan tvista om huruvida socialiseringsexperimenten i England och Frankrike varit direkt skadliga eller inte. Men enighet råder om att de inte medfört avsevärda vin-

ster, att någon nämnvärd förbättring av det stora flertalets läge varken vunnits eller kan vinnas på den vägen. Vad socialdemokratin utträttat av värde — och det är mycket — gäller socialpolitiken, inte socialiseringen. Välståndsökning är i huvudsak detsamma som ökad produktion, och allt talar för att produktionen skadas, eller i varje fall inte främjas, av socialisering.

Att USA är en demokrati och Ryssland en despoti bevisar inte att socialisering är oförenlig med frihet och folkstyrelse. Men att socialisering av mera generell natur medför folkfrihetens undergång, det är en tes som varje fördomsfri analys leder fram till och som all erfarenhet bekräftar. Även på denna centralpunkt för alltså socialisering bort från socialismens egna ideal. Över hela linjen är tron på en europeisk medelväg en myt, lika bräcklig som den socialiseringsdoktrin i vars tjänst den utnyttjats.